

*І.Ю. Толочко,
директор Бердичівської міської гуманітарної гімназії № 2
О.В. Гензель,
заступник директора з НВР
Бердичівської міської гуманітарної гімназії № 2*

Система управління якістю освіти в гімназії (скорочений варіант)

*Освіта має бути істинною,
повною, якісною та міцною.
Ян Амос Коменський*

Актуальність досвіду визначається змістом нового Закону України «Про освіту», Концепцією «Нова українська школа».

Управління якості освіти гімназії – це управління, яке спрямоване на досягнення визначених заздалегідь спрогнозованих результатів освіти в зоні потенційного розвитку здобувача освіти (випускника). Кожен заклад повинен мати свою модель створення сучасного освітнього простору та наповнює її змістом відповідно до особливостей розвитку освітнього середовища.

«Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета її – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й вміння застосовувати їх у житті» [2]. Суспільству потрібен компетентний вчитель з глибокими педагогічними знаннями, який спроможний вирішувати творчі завдання нестандартно, готовий до роботи в сучасних умовах.

У Законі України «Про освіту» йдеться про безперервний професійний розвиток учасників освітнього процесу. У ньому зазначається, що педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані постійно вдосконалювати свою педагогічну майстерність [1]. Виконання запиту суспільства вимагає від гімназії забезпечення **безпечного освітнього процесу**.

Бердичівська міська гуманітарна гімназія № 2 –заклад освіти філологічного профілю із поглибленим вивченням англійської мови та другої іноземної: іспанської, польської або російської. В основу філософії закладу покладено Концепцію Нової української школи, яка чітко визначила орієнтир на здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті сучасних вимог.

Забезпечення **безпечного освітнього процесу у БМГГ № 2 здійснюється через:**

- використання інноваційних педагогічних ідей і технологій для засвоєння на високому рівні державного стандарту освіти та надання можливості навчатися протягом усього життя;
- індивідуалізація і профілізація навчання, взаємопов'язана діяльність учителя й учнів, діагностування та моніторингове дослідження

результатів діяльності;

- упровадження сучасних освітніх технологій: комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання, методів розвивального навчання, розвитку критичного мислення, методу проєктів – шлях до підвищення якості надання освітніх послуг;
- проєктування ефективної моделі державно-громадського управління шляхом педагогіки партнерства.

Розвиток закладу спрямовано на особистісно зорієнтоване та діяльнісне навчання.

Саме над реалізацією ідеї Нової української школи працює педагогічний колектив гімназії – унікальний колектив одноступенів, талановитих професіоналів, робота яких спрямована на стимулювання професійного росту, ініціативи і творчості учасників освітнього процесу та на створення позитивного морально-психологічного клімату.

Гімназія — інноваційний заклад, який *характеризується*:

- *конкурентоспроможністю* — створення якісної матеріально-технічної та інформаційно-комунікаційної бази;
- *інформаційною насиченістю* — застосування інноваційних технологій і систем в умовах інтеграції навчання, гармонізації змісту освітнього процесу та вдосконалення його методології;
- *інноваційною технологічністю* — експериментування, апробація та системне запровадження інноваційних форм, методів і засобів навчання, виховання й управління;
- *зорієнтованістю на особистість* — створює умови для розкриття в здобувачів освіти потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації, інтеграції в соціокультурний простір;
- *педагогічною творчістю* — здійснення політики стимулювання, рефлексії.

Підґрунтям функціонування БМГГ № 2 є напрацьована роками система, яка складається з взаємопов'язаних компонентів:

- моніторингу та експертизи якості освіти;
- науково-методичної роботи;
- роботи з обдарованою молоддю;
- самоосвіти учасників освітнього процесу.

Таким чином, тісний зв'язок перелічених складників сприяє вирішенню основного завдання гімназії – дати кожній дитині доступ до якісної освіти. Гімназія випускає всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, інноватора зі сформованими ключовими компетентностями, який може вчитися протягом життя [2].

Ідея гімназії – створення такого освітнього простору, який дозволяє вільний розвиток і соціалізацію гімназистів, формує в них національну самосвідомість, загальну культуру, екологічний стиль мислення і поведінки, творчі здібності, дослідницькі і життєзабезпечувальні навички, екологічний стиль мислення, здатність до саморозвитку в умовах глобальних змін і вчинків [3].

Гімназійну модель управління якістю освіти оцінюємо за трьома взаємозалежними напрямками, які визначають оцінку якості освіти: якість організації освітнього процесу, змісту та результату освіти. Здійснюємо експертизу якості методичної роботи та презентуємо науково-методичний супровід організації роботи з педагогічними кадрами.

Усвідомлюючи важливість питання якісної освіти, бачимо прямий зв'язок цієї проблеми з життєдіяльністю гімназії, з її функціонуванням та розвитком.

Якісна освіта є запорукою розвитку і зростання майбутнього покоління. Покращення якості і важливості освіти – це складне завдання, над яким працює наш заклад.

Пропонуємо вашій увазі модель «Система управління якістю освіти».

Управління якістю освіти

Забезпечення високої якості освіти є стратегічним напрямком модернізації освіти в Україні.

Якість освіти сьогодні розглядається як таке динамічне та інтегративне утворення, рівень забезпечення якого задовольняє потреби різних суб'єктів освітнього процесу [11, с.18].

Виділяють 4 основних якості освіти:

- місія, мета та завдання закладу освіти;
- компетентність педагогічного колективу;
- наявність умов для досягнення поставленої мети;
- освітні результати та соціалізація здобувачів освіти.

Педагогічний колектив Бердичівської міської гуманітарної гімназії № 2 усвідомлює, що задовольнити базові освітні потреби, збагатити зміст життя учнів та їхній життєвий досвід зможе тільки якісна освіта. Саме тому педагоги гімназії працюють над науково-методичною проблемою «Забезпечення якісної освіти шляхом продуктивної діяльності учасників освітнього процесу в контексті НУШ». Усвідомлюючи важливість питання управління якістю освіти, ми бачимо прямий зв'язок цієї проблеми з життєдіяльністю гімназії, з її функціонуванням та розвитком.

Управління якістю освіти – це проектування, постановка цілей та завдань освіти і визначення шляхів їх досягнення у гімназії, організація освітнього процесу, мотивація його учасників на якісну роботу; контроль як спосіб виявлення відхилень від мети; моніторинг – відстеження змін у розвитку; регулювання та аналіз результатів. Орієнтація управління на нові результати освіти – це завжди перебудова, перетворення, зміна гімназійного життя на прогресивний, інноваційний напрям розвитку. Саме тому адміністрація гімназії звертає особливу увагу на управління якістю освіти. У гімназії створена модель «Управління якістю освіти».

Маркетинг і стратегічне планування

Найважливішим в управлінні якістю освіти є маркетинг і стратегія планування. З метою кращої організації колективу закладом освіти була розроблена Концепція розвитку освітньої системи гімназії, відпрацьовані

напрямки діяльності закладу в галузі якості освіти, стратегія, мета розвитку, структура, організація освітнього процесу, модель випускника гімназії.

Важливим моментом реалізації стратегічного планування є залучення всіх членів колективу до його здійснення. Також у гімназії створені цільові проекти і програми розвитку гімназії.

Проектування освітнього середовища. Коригування цільових проектів і програм

В. Сухомлинський наголошував: «Директор, заступник директора покликані бути посередниками між педагогічною наукою і практикою. Від них залежить не тільки пропаганда, впровадження наукових знань у практичну роботу, але й така організація педагогічного колективу, за якої об'єднувальним початком є творчий задум та ідея».

Проектування освітнього середовища є інноваційним ресурсом якості методичної роботи і розпочинається з модернізації робочого навчального плану, його інваріантної складової, а особливо, розподілу варіативної та додаткової складових, а саме:

- циклу профільних предметів (переважає філологічний профіль);
- курсів за вибором («Література Великої Британії», «Література США», «Країнознавство», «Ділова англійська мова», «Гіди та перекладачі», «Говоримо англійською (на основі аудіювання)»);
- факультативів;
- гуртків;
- фізкультурно-оздоровчого блоку;
- художньо-естетичного виховання;
- героїко-патріотичного виховання.

Розробка Концепції розвитку гімназії, програмно-методичного забезпечення (авторські програми: навчальна програма «Народні джерела» (для учнів 8 класів закладів освіти), автор Мартинюк М.В.; програма факультативного курсу «Мова і мовлення», автор Кондратюк С.А.) та створення банку програмно-методичного забезпечення й перспективний план (попередня мережа класів, науково-методична проблема, теми педагогічних рад, тематика психолого-педагогічних семінарів, вивчення стану викладання предметів, проходження курсів підвищення кваліфікації та атестації, план науково-методичної ради), спрямовані на прогнозоване оновлення діяльності гімназії, забезпечують системність розвитку, реалізують етапність у розв'язанні актуальних проблем.

Стратегічне управління гімназією здійснюється на основі постійного вдосконалення освітнього процесу з використанням проектної технології. У гімназії створено інноваційні проекти, які успішно реалізуються.

Проект «Моніторинг якості знань» (автор заступник директора з НВР Гензель О.В.) створений із метою визначення рівня ефективності та результатів організації освітнього процесу у гімназії, ролі впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

- Метою проекту «Перші кроки навчання» (автор заступник директора з НВР Кондратюк С.А.) є створення дієвої моделі управління та розвитку

початкової школи, забезпечення науково-організаційного супроводу інноваційних технологій, удосконалення системи знань педагогів.

- Завдяки проекту «Виховання» (автор Толочко І.Ю., директор гімназії) у закладі створено систему виховної роботи, яка постійно вдосконалюється.
- Проект «Школа здоров'я» (автор Кравчук Т.М., учитель основ здоров'я) діє з метою впровадження здоров'я зберігаючих технологій. У рамках проекту проводяться заняття курсу «Культура життєвого самовизначення».
- Проект «Інформаційно-комунікативний простір гімназійної освіти» (автор Гензель О.В., заступник директора з НВР) покликаний надавати методичну допомогу з використання ІКТ та здійснювати підтримку науково-методичної роботи.

Гімназія має формувати в дитини сучасну систему цінностей, орієнтати на випускника максимально самореалізуватися, що дасть можливість бути конкурентоспроможним у різних сферах, жити, діяти, приймати рішення на основі здобутих компетентностей. Тому, виконуючи рекомендації щодо підготовки людини до життя в інноваційному суспільстві, були складені і активно діють три Програми.

- Комплексно-цільова програма «Громадянське виховання у Бердичівській міській гуманітарній гімназії № 2» (автор Хомяк Л.Л., заступник директора з НВР) передбачає вдосконалення роботи шкільного самоврядування, реалізацію на практиці педагогіки співробітництва, гармонії та життєтворчості.

- Програма «Інтелектуально розвинена дитина» (автор – заступник директора з НВР Баккалінська Н.В.) створена з метою виявлення і підтримки обдарованих учнів, розвитку їх інтелектуальних здібностей, підготовки майбутньої наукової зміни.

- Завданням програми «План дій щодо поліпшення викладання іноземних мов» (автор заступник директора з НВР Баккалінська Н.В.) є підвищення рівня викладання вчителями іноземних мов.

Діючі проекти та Програми забезпечують системність та створюють умови ефективного функціонування й розвитку гімназії. Гімназія також бере активну участь в освітніх Міжнародних проектах, а саме: «Виховання характеру» (автор Лінда Елсбрук Ландрен, США); «Міксіке в Україні» (керівник – вчитель інформатики та математики Полюга Н.Л.). *Мета* участі – інтегрування в європейський та світовий освітній простір.

Побудова освітнього процесу на основі інноваційних технологій

Одним із шляхів досягнення якісної освіти є впровадження інноваційних технологій у навчання та виховання. Вчителі нашої гімназії розуміють, що технології навчання, які підпорядковані сукупності методів та форм, забезпечують реалізацію дидактичної мети і досягнення якісної освіти.

За даними моніторингу:

- ✓ 100 % учителів упроваджують класичну традиційну класно-урочну;

- ✓ 100 % учителів іноземних мов – технологію комунікативного навчання іноземних мов;
- ✓ 95 % учителів гімназії опанували та використовують технологію інтерактивного навчання;
- ✓ 82 % – технологію продуктивного навчання;
- ✓ 75 % – технологію діяльнісного методу;
- ✓ 97 % – технологію проєктного навчання;
- ✓ 72 % – технологію розвитку критичного мислення;
- ✓ 60 % – інформаційно-комунікативні технології;
- ✓ 40%– технологію розвивального навчання, технологію «Росток».

Активно впроваджують учителі і рівневу диференціацію, індивідуальне навчання, здоров'язберігаючу технологію, технологію проблемного навчання.

Значна увага приділяється «Організації освітнього процесу», а саме: всеобучу, навчально-виховному процесу, здоров'ю та безпеці життєдіяльності учнів, психологічному моніторингу, роботі з батьками.

Протягом останніх 5-ти років значно збільшилася кількість учнів (з 619 до 707 учнів), кількість класів та середня наповнюваність класів (на 0,5). Дирекція гімназії тримає на постійному контролі питання охоплення навчанням дітей та підлітків мікрорайону. За даними статистичного звіту дітей та підлітків шкільного віку, не залучених до навчання, у мікрорайоні закладу, як свідчать дані моніторингу, протягом останніх 3-х років не виявлено.

Освітньо-кваліфікаційний рівень педагогічних працівників за останні 3 роки зріс на 2 %. Освітній процес у гімназії здійснюють 58 педагогів, із них середню спеціальну освіту має 1 учитель – ритміки. Освітній рівень педагогічних працівників становить 98 %.

Освітній процес у Бердичівській міській гуманітарній гімназії № 2 здійснюють 53 педагогічних працівники. 23 (43 %) особи з кваліфікаційною категорією «спеціаліст вищої категорії», з них 7 мають педагогічне звання «вчитель-методист», 11 – «старший учитель», 15 (28 %) осіб – «спеціаліст I категорії», 6 (11 %) – «спеціаліст II категорії», 9 (18 %) – «спеціаліст».

Якісний показник складає 71 %. 34 % учителів мають педагогічне звання «старший учитель» і «вчитель-методист», 1 – кандидат педагогічних наук. Порівняно із 2015–2016 н. р. у 2016–2017 н.р. спостерігалось зростання якісного показника кадрового забезпечення гімназії, що свідчить про результативність методичної роботи, яка проводиться у закладі.

Безперечним доказом зацікавленості вчителів у вдосконаленні професійної майстерності та бажання обмінюватися досвідом з колегами є їх участь у фахових конкурсах. Так, у період із 2013 по 2018 рік 7 педагогів гімназії взяли участь у конкурсі «Вчитель року». Лауреатами обласного етапу стали вчитель трудового навчання Куліш В.П., вчитель англійської мови Мінакова Н.В., вчитель історії, правознавства та художньої культури Матвіюк О.Д.

Педагоги гімназії стали більш активно популяризувати власний досвід роботи на педагогічних виставках, освітніх сайтах та у фахових виданнях.

Збільшилась кількість учителів, які беруть участь у вебінарах, конференціях, мають друковані матеріали у науково-методичній літературі.

У 2014 році заступники директора з навчально-виховної роботи представили методичні матеріали з досвіду роботи гімназії на V Національну виставку «Інноватика у сучасній освіті» у м. Києві, за які педагогічний колектив гімназії отримав срібну медаль.

Щороку в гімназії проводиться моніторинг участі вчителів у методичній роботі. За результатами моніторингу підраховуються бали і визначаються переможці. Враховуються такі критерії: участь у колективних формах методичної роботи гімназії, міста, області; наявність друкованих матеріалів у фаховій літературі; керівництво творчими лабораторіями та майстер-класами; участь у фахових конкурсах; кількість проведених відкритих уроків; участь у експертних групах; кількість учнів-переможців міських, обласних, всеукраїнських олімпіад тощо. Участь у різних формах методичної роботи на рівні гімназії оцінюється 1 балом, на рівні міста – 2 балами, на рівні області – 3, на всеукраїнському – 4. Варто зазначити, що з кожним роком максимальна кількість балів, яку одержують педагоги, збільшується. Це свідчить про зростання активності вчителів у методичній роботі.

Адміністрація гімназії впевнена, що для досягнення високої результативності та досконалості системи управління якістю освіти важливим є проведення аналізу та оцінювання роботи даної системи. З цією метою проводяться соціальні дослідження серед батьків із питань задоволеності якістю знань здобувачів освіти та дослідження пріоритетних напрямків освітнього процесу.

Також в гімназії здійснюється постійний аналіз публікацій у засобах масової інформації про якість освіти, а саме: в газетах «Бердичівські новини», «Земля Бердичівська» та на сайті Бердичівського міськвиконкому. Також ми аналізуємо звернення, листи, заяви батьків із питань якості освітніх послуг, що надаються в гімназії. Щороку в закладі аналізуються результати ДПА та ЗНО з метою удосконалення освітнього процесу.

Проводяться моніторингові дослідження задоволеності випускників та їхніх батьків із питань освіти, отриманої у гімназії, моніторинг рівня навчальних досягнень випускників гімназії та відсоток їх вступу до ВНЗ.

У 2017 році на основі моделі оцінювання якості роботи навчального закладу, розробленої Центром освітньої політики, було здійснено оцінювання та експертизу якості роботи гімназії, а саме: оцінювалась ефективність навчання, організація і підсумки освітнього процесу та управління гімназією. Завдяки проведеній роботі була виявлена низка проблемних питань, які вирішувались у процесі діяльності закладу.

Постійно здійснюється корекція діяльності гімназії з питань якості освіти в залежності від проблем, які виникають.

Система управління якістю освіти, створена у гімназії, діє і дає свої позитивні результати.

Список використаних джерел

1. Богданова О. Використання методик критичного мислення на уроках історії//Історія України. – 2006. – № 9.
2. Кроуфорд А., Саул Е.В., Метьюз С., МакінстерД. Технології розвитку критичного мислення учнів. – Київ: Плеяди, 2007.
3. Лабенко О. Розвиток критичного мислення в середніх загальноосвітніх закладах//Рідна школа. – 2001. – № 4.
4. Навчання критичного мислення (за Робертом Стенбергом)//Історія та правознавство. – 2004. – № 1.
5. Пометун О. Основи критичного мислення / О. Пометун, Л. Пилипчатіна, І. Сущенко, І. Баранова. – Т.: Навчальна книга, 2010. – 216 с.
6. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.
7. Практичні аспекти застосування методів критичного мислення на уроках історії//Історія та правознавство. – 2007. – № 9.
8. Терно С.О. Критичне мислення: чергова мода чи нагальна проблема?//Історія в школах України. – 2007. – № 4.
9. Тягло О. Критичне мислення//Управління школою. – 2005. – № 25.
10. Шеремет М. До проблеми формування критичного мислення особистості//Історія в школі. – 2006. – № 7–8.
11. Шеремет М. Розвиток критичного мислення старшокласників на уроках історії//Рідна школа.–2003.–№ 9.